

"А це, зверніть увагу – це Пілсудський, - жінка, котра провадила екскурсію музеєм харківського університету, показала на фото молодого стриженого чоловіка. – Навчався в нашому університеті три роки. Був виключений за участь у студентських виступах".

Яка химерна штука – історія, подумав я. Має минути сто років і все повинно стати на свої місця, і лише тоді портрети революціонерів починають вішати в музеях, незалежно від того, чим їхні студентські виступи завершилися. Невдячність усіх революцій полягає перш за все в тому, що ніхто не знає, як ця революція буде трактуватись нащадками. Політична кон'юнктура присутня в усьому. В історії перш за все.

Переможець отримує монополію на трактування тих чи інших політичних подій. І стосується це не лише довготривалої політичної перспективи. Ось, скажімо, яким дивним чином складається висвітлення політичних подій в Україні останніх років. Щойно завершився революційний 2004-й, а портрети революціонерів уже друкували в шкільних підручниках. Щойно два роки тому перемогла контрреволюція, як ці портрети з підручників прибрали. Нагадує трішки сталінські 30-і, з закресленими прізвищами ворогів народу. Кого в підручниках будуть друкувати далі – можна лише здогадуватись. Історія – річ жорстока. Особливо, якщо її затверджує міністерство освіти.

Якщо вже говорити про виключення з університету – скільки їх, тих, хто так і не потрапив до жодного підручника? Скількох есерів, меншовиків та анархістів свого часу приховала від нас радянська система освіти? Скількох більшовиків та боротьбистів намагаються від нас приховати історики незалежної України? Кожен править історію під себе, досягаючи в певний момент контролю над інформацією, й безсоромно цим контролем користуючись.

Хоча мова, за великим рахунком, не про це. Мова про тих, хто найменше думаючи про можливість потрапити згодом до шкільних підручників, усе таки виходить на свої барикади. Ось як колишній харківський студент Пілсудський. Або як студенти того ж таки Харківського університету під час революції 1905 року, котрі взялися за справу доволі таки серйозно. Харківська преса від 12 жовтня 1905 року пише про це так: "Находившиеся в осаде в университете за баррикадами около 2000 человек вступили через посредство избранного в переговоры с военными властями. В 3 часа дня все были выпущены без обыска из осады с разрешением составить митинг на Скобелевской площади". 2000 чоловік, виявляється, кількості достатня, аби з тобою рахувались. Цікаво, які настрої панували серед цих двох тисяч студентів? Адже зрозуміло було, що військова влада подібну поведінку потрактує однозначно, більше того – що майже неминуче будуть санкції, і відрахування в цьому випадку може бути не найсерйознішим покаранням. Очевидно ж і тоді, сто років тому, більшість із них, тих студентів, що забарикадувались,

чули незадоволені вигуки з вулиці, що це, мовляв, "не їхня війна", і що "потрібно вчитись", оскільки саме в цьому їхнє "головне завдання". Підозрюю, що з того часу мало що змінилось. Хіба що в гірший бік.

В подіях весни 2001 харківські студенти участі майже не брали. Це вже точно була не їхня революція. Восени 2004 їх вийшло значно більше, хоча, за великим рахунком, університет теж ніхто зсередини барикадувати не збирався. І не те, щоби я тут займався наріканням на молоді покоління, котрі не бажають брати участь у різних, часто сумнівних, політичних кампаніях. Просто цікаво – як ставляться сьгоднішні студенти до того, що відбувається на площах країни? Не можуть же вони не помічати, що там щось відбувається. Особливо, коли площа знаходиться просто під вікнами твоєї аудиторії. Адже завжди саме студенти першими бігли на вулиці. Адже хто, як не вони, має влаштовувати революції? Не конторщики ж. І не дрібні підприємці. І не обдурені вкладники. Революція – заняття не для тих, кого обдурили. Скоріше для тих, хто дурити себе не дозволяє. А в нас вони наразі займаються чимось іншим. Можливо, збирають в гуртожитках бомби. Можливо, вивчають підручники з історії.

Сергій Жадан, [ТСН](#)